

kakor za cepljenje sadnih drevesec in drugih rastlin. Zmerom bolj si bodo torej želeli vinščaki ljudi, ki so vešči temu poslu, in ker je delo tako razsežno ter treba hitro, pa vendar prav ravnati, primankovalo bode vedno bolj čutno sposobnih ljudi, to tem bolj, ker žuljava kmetska roka ni pripravna za tako delo.

Popotno poučevanje o požlahtnjevanji trt ne pomaga, ker si v kratkem, za to določenem času kmetovalec ne more pridobiti potrebne ročnosti in ker je samo razkazovanje ne more nadomestiti.

Da bode torej mogoče požlahtnjevati po ogromno število trt, treba pa jih bode v kratkem, kajti ameriške trte se močno razmnožujejo, bilo bi jako primerno mlade ljudi za to posebno delo izobraziti. To se da lahko in z malimi troški na ta način doseči, da se v kmetijski šoli v Grmu izpodbudijo mladi ljudje z brezplačno oskrbo v zavodu za pouk v tečajih o požlahtnjevanji trt.

Nasvetovalec prosi, da bi se njegov nasvet, kateremu pritrdé tudi drugi člani komisijski, priporočil deželnemu odboru.

3.) Dr. Josip Vošnjak nasvetuje, naj se naprosi prevzvišeni gospod poljedelski minister, da se v glavno komisijo za trtnoušne reči pokličeta tudi s Kranjskega dva zaupna moža, ker se bode tudi iz drugih dežel, katere imajo z uničevanjem nesrečne trtne uši veliko manj opraviti, poklicalo več zaupnih mož. Predlagatelj misli, ne da bi komu vsiljeval svoje mnenje, da bi vodja vinarske in kmetijske šole v Grmu, Rihard Dolenc, zaradi svojih mnogih izkušenj glede trtne uši mogel prav veliko koristiti v centralni komisiji.

Vsi komisijski člani, izimši Riharda Dolenca, pritrdijo temu nasvetu.

4.) Naposled še Rihard Dolenc izrazi željo, da bi se pri oddajanju rezanic iz Kostanjeviško trtnice odbiralo pazljiveje in gledalo, kakšne so, kajti trsi imajo večkrat le po eno oko, ter da bi se snopiči ne povezovali z železnim žičjem, ker se snopiči s tem pokvarijo. Bolje bi bilo rabiti vrbove šibe ali slamna povresla.

Vodja Kostanjeviške trtnice omeni na to, da so rezanice, ki dohajajo s Francoskega in Ogrskega, tudi z železnim žičjem povezane, vendar pa bode on kolikor mogoče ustrezal želji gospoda Dolenca.

Pri volitvi zastopnika v glavno komisijo izvoljen je bil deželni odbornik dr. Josip Vošnjak za prihodnjo triletno opravilno dobo.

Ta sejni zapisnik predložila je c. kr. deželna vlada deželnemu odboru s prošnjo, da bi blagohotno uvaževal nasvet vodje Riharda Dolenca glede vzprejemanja in učenja mladeničev v cepljenji trt v Grmski šoli.

Na dotični poziv deželnega odbora nasvetovalo je šolsko vodstvo, da bi bili taki praktični učni tečaji vsako leto v šoli v Grmu in v Vipavskem vinskem okraji. Da bi pa z večine neimovitim mladim ljudem mogoče bilo udeleževati se teh po šest dni trajajočih tečajev, dovolilo naj bi se jim v šoli v Grmu brezplačno stanovanje in

hrana, na Vipavskem pa po 50 kr. podpore na dan. Skupnih troškov za oba tečaja utegnilo bi biti 150 gld.

Glede na uspešnost in korist tega pouka usoja si deželni odbor priporočati slavnemu deželnemu zboru, da dovoli omenjene tečaje.

Z dopisom z dne 20. septembra 1889, št. 511, je c. kr. kmetijska družba naznanila deželnemu odboru, da kmetijska podružnica v Kostanjevici rada v okuženem okolišji zasadi štiri poskusne ameriške vinograde, če se ji dovoli primerna podpora. Iz kredita 500 gld., ki ga je slavnemu deželnemu zboru dovolil v enak namen, obljubil je deželni odbor kmetijski družbi 200 gld. podpore, ako bodo dotični vinogradi obsegali vsaj 200 štirjaških sežnjev in ako jih bode polovica zasajenih z neposrednje rodečimi, polovico pa s požlahtnjenimi ameriški trtami.

Deželni odbor si usoja predlagati to poročilo slavnemu deželnemu zboru s sledečimi nasveti:

1.) Deželni odbor se pooblašča:

- a) da iz deželnih trtnic in vinogradov brezplačno oddaje ameriške trte (rezanice in ukoreninjene trte) malim neimovitim vinogradnikom, kateri pravilno zasajajo svoje vinograde z ameriški trtami,
- b) da takim vinogradnikom dovoljuje darila po 5 do 10 gld. in
- c) da onim kmetijskim podružnicam ali občinam, katere pravilno zasajajo poskusne ameriške vinograde dovoljuje podpore do 50 gld. za vsak tak vinograd, ako meri najmanj 500 <sup>m</sup>/<sub>2</sub>.

2.) Deželnemu odboru se naroča:

- a) prositi visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo, da tistim neimovitim vinogradnikom, potem kmetijskim podružnicam ali občinam na Dolenjskem in Notranjskem, katere pravilno zasajajo vinograde z ameriški trtami, iz državnih ameriških trtnic in vinogradov brezplačno prepušča potrebne ameriške trte;
- b) naročiti šolskemu vodstvu v Grmu, da prireja tečaje, v katerih se bodo mladi ljudje učili saditi in požlahtnjevati ameriške trte.

3.) Za troške, kar jih bode pod točko 1. b) c) in točko 2. b), dovoli se znesek 1000 gld. iz deželnega zaklada.

## Razne reči.

\* Lastovke so zelo koristne. Francoski prirodoslovec Florent-Prevost, ki posebno marljivo preiskuje žolodce posebnost takih ptičev, kateri žive ob črvih, žužkih in drugem mrčesu, našel je po žolodcih 18 lastovk ob različnih dobah sledeče število žužkov: 15. aprila 422, 19. aprila 649, 27. aprila 301, 1. maja 704, 4. maja 660, 18. maja 680, 29. maja 300, 3. junija 420, 14. junija 244, 28. junija 400, 11. julija 420, 20. julija 501, 24. julija 500, 5. avgusta 842, 19. avgusta 600, 29. avgusta 3847 žužkov. Po takem je 18 lastovk pozobalo od 15. aprila

do 29. avgusta, torej v 4 mesecih 5390 žužkov, vsaka lastovka pa na dan 466. Če pomislimo, da po teh želodcih ni bilo najti niti najmanjšega sledu kakega žita ali pa sadja, razvidno je, kolika velika dobrota je lastovka kmetijstvu sploh in sadjarstvu posebe. Kdo bi torej to dobrotljivo ptico preganjal?

\* **Kako hraniti klobase po leti.** Če nimamo sušilnice, denimo klobase in gnjati v dobro zaprto sobno peč in jih zaspimo s presejanim pepelom, ali jih pa zavijmo v papir in denimo v pepel.

\* **Navadni vodni trst** je, če se požanje julija in avgusta meseca, kadar cvete, zelen in posušen dobra krma konjem in govedom, pokladati pa jo je najbolje upreženi živini, kadar dela. Za krave pa trstje ni.

\* **Čehati ali strgljati konje** je ravno tako potrebno kakor krmiti jih, kajti koža ima veliko luknjic, skozi katere vedno uhajata vlaga in para, kateri nista več za kri porabni. Poleg tega je v koži na tisoče malih žlez, katere izločujejo oljnato tvarino, ki dela kožo mehko in voljno. Koža se pa tudi vedno obrablja. In ravno te odločke, katere nadomešča nova rast in ki so kakor suhe luskinje po koži, treba je z glavnikom in s ščetjo opravljati. Če se pot posuši po koži ter ostane po njej nesnaga, zamaše se luknjice, koža otrdi in se krči, in prijemati se je začena kaka bolezen. Vse to pa preprečimo, če konja pogostoma čehamo in češemo.

## Podučne stvari.

### Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

132.

#### Siromaki.

Ljudje se selijo v novi svet, v Ameriko, kjer morejo več zaslužiti. V onej strani sveta so kraji, kjer zemljo obdelujejo čisto jednostavno, kjer so železnice redke, kjer imajo tako malo bogastva, da se ne daje živeti razkošno, kjer so hiše imovitejših zbite od desek, kjer tudi najbogatejši mora vsak dan marljivo delati. Tu se ve da ni velikega bogastva, niti vsega onega, kar je ž njim v zvezi, ali tudi ne vidiš prosjaka. Ne vidiš luksusa, ali tudi ne pomanjkanja. Nobeden ne živi ugodno, ali vsak ima dosta kruha. Kdor hoče in more delati, ni se mu bati pomanjkanja in stradanja. Kakor hitro pa je taka zemlja napredovala, ko je došla v stanje, za katerim težé vse civilizovane države, to je, kadar se pomnožé stanovniki, kadar se razvije trgovina, pomnoži bogastvo, začne se pojavljati tudi uboštvo. Eni zaslužujejo vrlo mnogo in lahko, drugi napenjajo vse sile, da pridobé, kolikor treba za vsakdanje potrebe, a tretji niti toliko. Z lokomotivo prihaja tudi potreba v deželo; ubož-

nice in kaznilnice vam prav tako označujejo materialni napredek, kakor gizdave palače, bogato opravljene prodajalnice in veličanstvene javne zgradbe. Po ulicah, ki jih razsvetljuje plin in katere stražijo uniformovani policaji, klatijo se prosjaki obojega spola, tu in tam uprav strašne prikazni.

In tako razvoj gospodarski, blago in bogastvo spremlja rastoče uboštvo na drugej strani. Ono prvo ni, kakor bi bilo pričakovati, zmanjšalo število siromakov in bednikov, ni olahkotalo bremena onim, ki morajo delati od jutra do večera. Istina, v bogatih zemljah živi se ugodnejše in človeka dostojnejše. To so posledice bogastva, ali one ne objemajo vseh razredov naroda enako. Od tega imajo malo, premalo oni zdolaj, ki se jim veli nižji slogi naroda. Dopušča se, da tudi siromak dandanes vživa to ali ono, česar pred sto leti ni imel niti bogatin, ali dokler se ne poveča tudi sposobnost potrebe naše zadovoljavati, ni s tem dokazano, da se je poboljšalo stanje vseh. Prosjak v velikem mestu vživa marsikaj, česar nima seljak v zabitem odročnem selu, ali s tem ni dokazano, da je bolje biti prosjakom v velikem mestu, kakor seljakom v odročnem selu. Mnogo tega se je popravilo in zboljšalo, ali tega se ne ydeležavajo vsi razredi enako. Menim, da vpliv materialnega napredka kratko in malo ne pomaga, da se poboljša stanje najnižjih razredov naroda v onem, kar je bitno, da bi bilo naše življenje zdravo, srečno in zadovoljno, pač pa menim, da se z onim vplivom stanje teh nižjih razredov še pohujšava.

Dalo bi se to ali ono ugovarjati tem nazorem duhovitega Američana, ali eno se ne more oporekati, namreč to, da navzlic vsej kulturi gospodarske in duševne, beda in nevolja niste zginili, da število potrebnikov ni manjši, temveč večji, gotovo tudi zbog tega, ker se prebivalstvo množi. A s tem nastajajo tudi večje naloge društvu, ker siromaki trebajo pomoči in tolažbe. Tej dolžnosti se društvo naše ne more in ne sme odtezati, kakor je jo ovršavala nekdanj, tako je treba jo tudi sedaj in v prihodnje.

V srednjem veku in tudi še dolgo potem je razvijala katoliška cerkev v tem področju obsežno in blagovito delavnost. Sledeč vzvišeni nauk svojega utemeljitelja je cerkev v tem času branila in hranila uboge. Razen nje so tudi še pojedine obitelji in občine doprinašale v to svrhu, da si ne v tolikej meri. Država sredovečna ni razumela te vrste naloge, in se zato zanjo ni brigala. Ubožnice in oskrbovališča so zavodi novega časa. Poprejna stoletja so njihovo nalogo spolnovali samostani, ustanove od cerkve utemeljene, dobrovoljni doneski in pobiranje v cerkvah za siromake. In četudi je novodobna država, vodjena od socialno-politiških razlogov, primernejše organizovala to vejo svoje uprave, ako pomaga z obilnejšimi sredstvi, vendar se ne sme nikdar pozabiti zaslug, ki jih je cerkev katoliška učinila človeštvu. Tudi dandanes še ni se ona odrekla te plemenite naloge, da si je ne more ovršavati niti v onem obsegu niti z onimi